

༄།།བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས།།

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W29329	ImageGroup:	I1KG15043
LCCN:	86145878	ISBN:	n/a

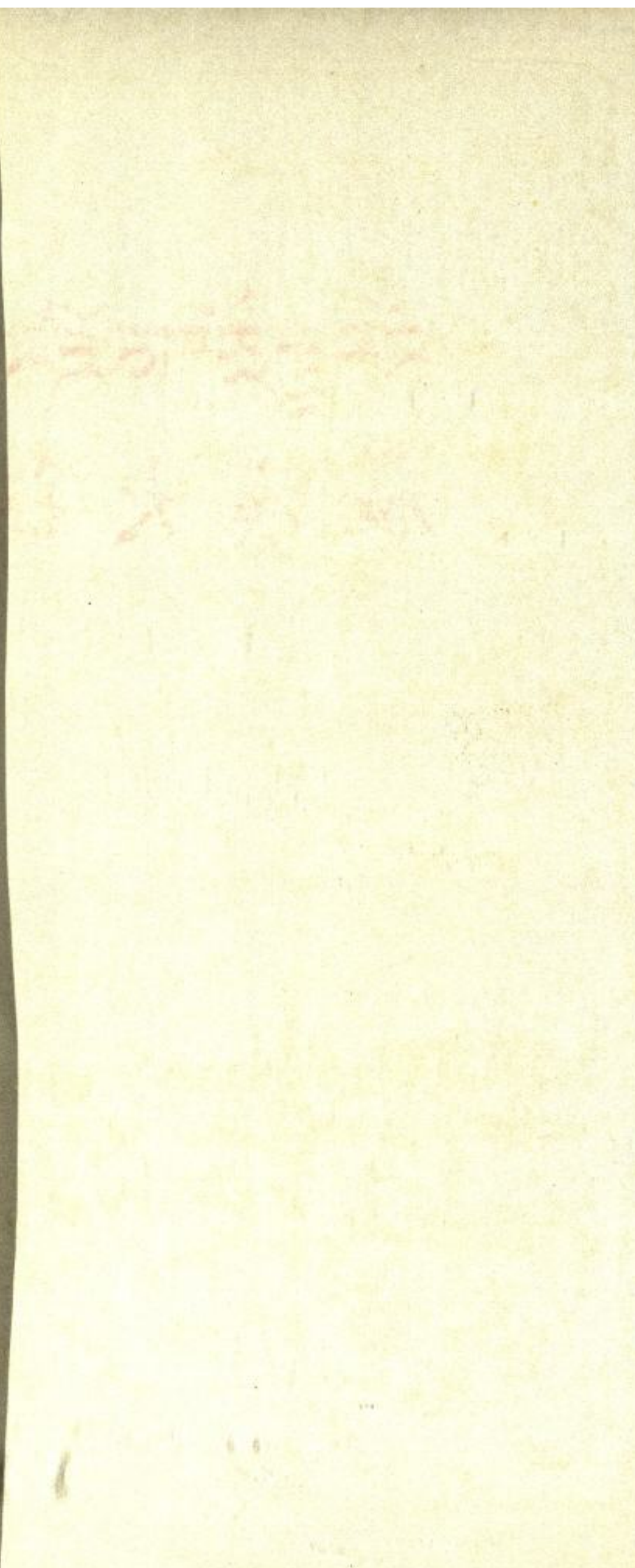
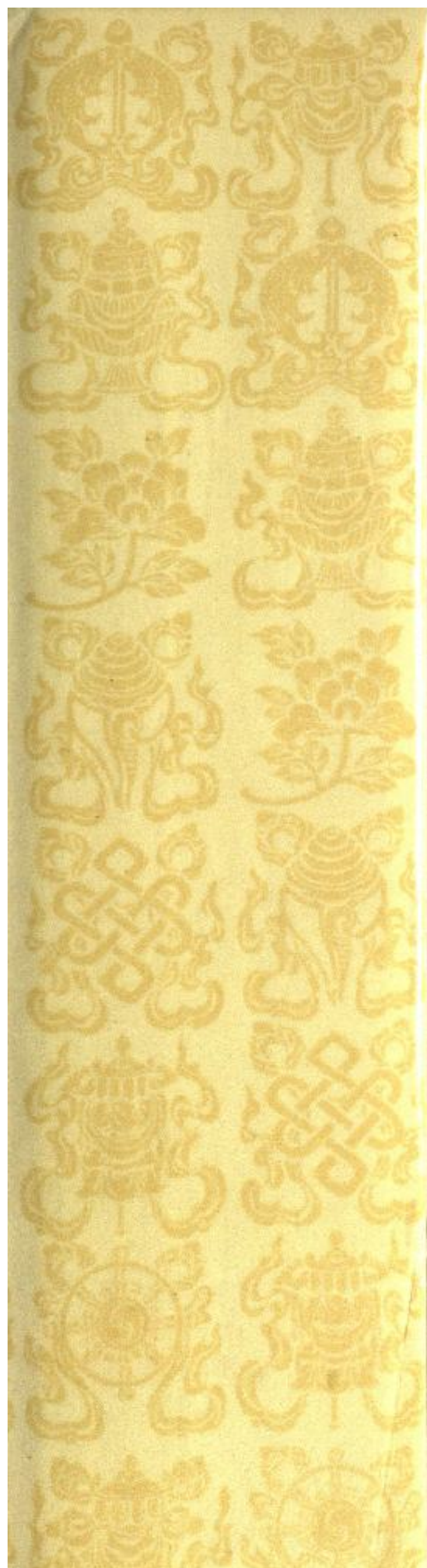
Title:	བོད་རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། bod rgya tshig mdzod chen mo/
Author:	ཞང་ཡི་སུན། zhang, yisun
Descriptor:	n/a
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	beijing
Publisher:	min zu chu ban she : xin hua shu dian fa xing
Date:	1985
Volume:	2
Total Volumes:	3
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at Tibetan Buddhist Resource Center, 1430 Massachusetts Avenue, Cambridge, MA 02138, USA. Comments: 9/2013

བོད་སྐད་ཆེན་མོ་མཛུགས་ཆེན་མོ།
藏 漢 大 辭 典

ཐོག་མཆོད་པ་མཛད་ཅིང་གསུང་།

藏漢大辭典

བོད་ཁྱེད་ཀྱི་མཛེད་ཆེན་པོ།
藏漢大辭典

5—6

བོད་ཐུ་ཆེ་ག་མཛོད་ཆེན་མོ།
藏漢大辭典

བར་ཆ

༡—ཆ

ཁང་དབྱི་ཐུན་གྱིས་གཙོ་འགན་

བཞུས་ནས་ཚུལ་སྤྲིག་བྱས་པ།

张 怡 荪 主 编

ཤིང་ཏ་ལའི་ལོ་མ་ནི་དབེ་ཆ་འབྲི་གཞིར་སྦྱང་བས།
དེར་བྱས་པའི་དབེ་ཆ་ནམས་ས། 贝叶经。古代
印度等处用多罗树叶书写佛经，称贝叶经。

ཏ་ལེ། (1)མངོས་པ། 美丽，ཏ་ལེར་གྱུར་པ། 俊
俏，华丽。(2)ལ་ལེ་དང་གསལ་ལེ། 明亮，清
晰，洞彻：ཡིད་ལ་ཏ་ལེར་གར། 明显于心中。
རི་ཆེན་པོ་ཏ་ལེར་ཐུག་པ། 洞穿大山。

ཏ་ཅུང་། (ཅ)གོས་ཆེན་དམར་པོ་ཞིག 大红缎。

ཏཱ་ཟླ་མ། (ཅ)མན་ཅུའི་ཀྱལ་རབས་སྐབས་པོད་
ཀྱི་དཔལ་རིགས་སེར་མོ་པའི་གོ་མིང་ཞིག 大喇
嘛。清代在西藏所封僧官职位名。

ཏཱ་དབེན། (1)དར་དམར་པོ། 大红绸子。(2)(ཅ)
大元，元代(1206—1368)。

ཏཱ་དབེན་ཉི་མ། ཉར་ཀྱལ་པའི་དབུ་མ། དེའི་
གདན་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་ཆོགས་ནི། རབ་བྱང་
བཞི་པའི་ལྷགས་སྤུལ་ལོ་ནས་རབ་བྱང་ལྔ་པའི་མེ་
བྱའི་བར་འགྲོ་མགོན་ཆོས་ཀྱལ་འཕགས་པ། དེ་
ནས་ས་ཡོས་བར་འཕགས་པའི་གཙུང་རིན་ཆེན་
ཀྱལ་མཆན། དེ་ནས་མེ་བྱའི་བར་འཕགས་པའི་ཆ་
པོ་རྟམ་པ་ལ། དེ་ནས་ཤིང་རྟའི་བར་འཕགས་
པའི་སྤྲེལ་མ་ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན། དེ་ནས་ཆུ་ཡོས་
བར་འཕགས་པའི་མཆོད་དཔོན་གྲགས་པ་འོད་
ཟེར། དེ་ནས་ཤིང་སྤུལ་བར་ཤར་པ་རིན་ཆེན་
ཀྱལ་མཆན། དེ་ནས་ཤིང་རྟག་བར་སངས་ཀྱས་
དཔལ། དེ་ནས་ཤིང་ཟང་ལོའི་བར་ཀྱན་དགའ་
སྒོ་གྲས། དེ་ནས་ས་སྤུལ་བར་ཀྱན་དགའ་ལེགས་
འབྱུང་། དེ་ནས་ཆུ་བྱའི་བར་རིན་ཆེན་བྱ་ཤིས།
དེ་ནས་ས་བྱའི་བར་ལོ་ཉར་ལྔ་ཀྱན་དགའ་ཀྱལ་
མཆན། དེ་ནས་ཆུ་རྟག་བར་སྒོ་ཆེན་བསྟོད་ནམས་
སྒོ་གྲས། དེ་ནས་ནམ་མཁའ་དཔལ་བཟང་གི་
བར་དུ་རིམ་བཞིན་བྱོན་ནོ། 大元帝师。元代皇

帝之师。忽必烈以后历世所封帝师人名及其任
期：八思巴(1260—1276)，亦怜真(1276—1279)，
答麻八刺(1279—1286)，亦摄思连真(1286—
1294)，乞刺斯八斡节儿(1294—1303)，孛真
坚藏(1303—1305)，相儿加思(1305—1314)，
公哥罗古罗斯(1315—1325)，公哥列思八冲纳
(1325—1329)，孛真吃刺失思(1329—1333)，
公哥儿坚藏(1333—1358)，喇钦·索南罗追
(1358—1362)，喃加巴藏卜(1362—?)。

ཏཱ་དབེན་སྒོ་གྲས་ཀྱལ་མཆན། ས་སྤུའི་ཆོས་
ཀྱལ་བདུན་པ་འདི་བཟང་པོ་དཔལ་བའི་སྤུལ་ཡིན་
ཞིང་། ཁྱི་ཐོག་ལ་ལོ་གསུམ་བཞུགས་མཆན་སྤུ་
ས་སྤུ་པའི་སྤྱད་དབང་ཉམས་ཏེ་ཕག་གྱུ་པ་ཏའི་སི་
དུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱལ་མཆན་གྱིས་པོད་དབུས་གཙང་
ཡལ་ཆེ་བ་དབང་དུ་བསྐྱར། 大元洛追坚赞。为
桑波白瓦之子。元顺帝至正十年庚寅(1350)，
继任第七代萨迦法王，执政三年后，萨迦政权
衰落，帕竹·大司徒菩提幢开始统治卫藏大部
地区。

ཏཱ་མིང་། (ཅ)རབ་བྱང་ལྔ་པའི་ས་སྤུལ་ནས་རབ་
བྱང་བཙུ་གཅིག་པའི་ཤིང་སྤུལ་བར་གྱི་ཀྱང་གཞི་
ཀྱལ་རབས་གྱི་མིང་། 大明，明朝(1368—1644)。

ཏཱ་ཡང་། (ཅ)དཔལ་སྐར་མ་ལྗེད་ཆད་ཞོ་བདུན་
སྐར་གཉིས་ཡོད་པ་དང་རི་མོ་ཡན་ཉི་ཁའི་ཡི་
མགོ་ཅན་ཞིག 大洋，银圆。重库秤七钱二分的
袁头银圆。

ཏཱ་ར། (ལེགས)སྤུལ་མ། 度母，救度佛母，多罗
佛母。

ཏཱ་ར་ན་མ། (ལེགས) (1)སྤུལ་པའི་མགོན་པོ། 救
度怙主。(2)རྗེ་ནང་པའི་སྤྲེལ་དཔོན་ཞིག་ཡིན་པ་
འདི་རབ་བྱང་བཙུ་པའི་ཤིང་ཕག་ལོར་འབྱུང་ས།
མཆན་དངོས་ཀྱན་དགའ་སྤྱང་པོ་ཡིན། ཀྱ་གར་
ཆོས་འབྱུང་དང་རྗེ་ནང་པའི་ལྷགས་ཀྱི་བཟུན་
བཅོས་དུ་མ་བཅུམས། རིན་སྤངས་སྤེལ་པ་ཀམ་

ལྷན་མེད་པ། 刚刚好，恰恰符合，恰如其分。
ངས་དྲག་དྲག་རྟིག་རྟིག་བྱས་ཆོག 我可以做得恰
到好处。

དྲག་རྟིག་ དྲག་གི་རྟིག་གི་འབྲུས་ཆོག

དང་ཁྱ། དང་ཁྱ་དང་འདྲ།

དང་ཁྱར། (ཅ) བང་སྒྲན་གྱི་རིགས་ཤིག་སྟེ། ར་
ཆ། ལྷ་ཆེས་པམིལ། རུས་པས་སྒྲིང་ལ་ཆ་བ་
ལྷགས་པ་དང་ག་དྲག་ཕྱག་པ་སྒྲགས་ལ་ཕན། 当
归。伞形科多年生草本药用植物名。味辛，性
凉，功能治热入心脏及食肉中毒等。

དང་རྟོང་། རྟོང་རྟོང་གི་སྒྲ་སྒྲག་སྟངས། 丁东。
铃铛响声。

དང་བ་ལ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་དཀར་མཛེས་
བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ཕྱོད་རྫོང་ཞིང་གི་ལ་
ཞིག 东往山。在四川省甘孜藏族自治州得荣县
境内。

དང་ཡན། (ཅ) སྤྱིར་སྤྱད་དང་གི་ཁོངས་མི་ཡིན་
ཞིང་། ཕྱི་བྲག་དུ་རང་ཀྱལ་ནང་ཁྱད་གོ་གྲང་
ཁན་དང་གི་ཁོངས་མིར་ཟེར། 党员。政党的成员。
在我国特指中国共产党的成员。

དན་དན། བདན་བདན་དང་འདྲ།

དན་དན་རྟིག་རྟིག་ བདན་བདན་རྟིག་རྟིག་དང་
འདྲ།

དན་རྟིག་ དན་དན་རྟིག་རྟིག་གི་འབྲུས་ཆོག

དབ་རྟོང་། (ཅིང) ཅབ་ཅུབ། 忙乱，匆匆忙忙。

དམ། ① བོད་གྱི་ཡི་གེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྒྲ་
གསར་བཅད་མ་བྱས་གོང་མིང་མཐར་ད་དྲག་ཡོད་
པའི་ན་ར་ལའི་ཆེས་སྒྲ་སྒྲར་བའི་འབྲེད་སྟེང་གི་
སྒྲི་རྒྱུ་ཞིག 连词。和，若，或。九世纪初，
藏文未改革前，字尾有强音ད'的ན་ར་ལ'字母后
面所用离合词，ཡར་བྱོན་དམ། མར་བྱོན། 上来和
下去。ཁབ་ཐར་དམ། སྟེང་པ་ཐར། 是针穿得过，

或是线穿得过。ཡར་བསྐུལ་དམ། ཅུར་བསྐུལ། 或
送去，或送来。② ད་དྲག་ཅན་མིང་མཐར་ན་ར་
ལའི་ཆེས་སྒྲ་སྒྲར་བའི་ཐེ་ཆོམ་སྟན་བྱེད་གྱི་སྒྲི་
རྒྱུ་ཞིག 助词。吗，呢，吧。有强音的后加字母ན་
ར་ལ'后面所用疑问词，ཡར་བྱོན་དམ། མ་བྱོན།
上来了没有？ཁབ་ཐར་དམ། མ་ཐར། 针穿过没
有？ཅུར་བསྐུལ་དམ། མ་བསྐུལ། 送来没有送来？

དམ་བྱ་ལ། མེ་ལྷར་བསྐྱབ་བྱའི་གཏོར་མའོ། 护
齿食子。在护摩仪轨结束前，为养护火神牙齿，
所供食子。

དམུ་ར། (ལྷགས) ཅུད་མངས། 琵琶。

དའི་སི་ཁྱ། (ཅ) སྤྱིར་སྤྱད་དང་གི་དམངས་ལ་
བདག་སྐྱོང་བྱེད་པའི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གས་གྱི་གོ་
གནས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། ཅུ་ནག་དུ་ཐེབས་པའི་
བོད་གྱི་སྒྲ་ཆེན་སྒྲགས་ལ་མངའ་གསལ་བའི་མཆན་
གྱི་ཆེ་བ་ཞིག 大司徒。古代管理土地和人民
的高级官职名。为封赐上层喇嘛的尊号。

དའི་སི་ཁྱ་བྱང་ཐུབ་ཐུལ་མཆན། ཕྱག་གུ་ཕྱེ་
སྤྱི་ཁྱི་ཐོག་དང་པོ་འདི་རབ་བྱང་ལྷ་པའི་ཅུ་
སྟག་ལོར་འབྱུངས། སྤྱི་ལོ་ ༡༣༥༡ ལོར་ཆོས་གྲུ་
ཆེན་པོ་ཅེད་ཐང་ཅུ་ཆེར་བཏབ། རབ་བྱང་
དྲུག་པའི་ཤིང་རྩ་ལོར་ཁྱི་དཔོན་མཛད་དེ་ས་
སྒྲར་དམག་དངས་ནས་དཔོན་ཆེན་དབང་བཙུན་
བཟུང་། རྟོར་ཀྱལ་པའི་དྲུང་དུ་མི་རྟེན་འབྱལ་
དང་བཅས་པ་བཏང་བར་བརྟེན། མི་རབས་ལ་
ཕན་པའི་འཇམ་ས་དང་བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་བྱང་
ནས་དའི་སི་ཁྱའི་གོ་གནས་འཛིན་པ་དང་། སྤྱི་
གཏོང་ཅེར་ཕྱག་གུ་ཕྱེ་སྤྱི་གྱི་བསྟན་ཅུས་བཙུཌ་
ཤིང་། དེ་ཆེས་སྤྱི་ཁྱའི་ཐོད་ཆོས་ཀྱལ་གོང་མའི་
ཁྱིམས་ལྷགས་ནམས་བདེན་ཅུན་ཐང་མར་བཅུལ་
ནས་ཁྱིམས་གསར་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་ལུར་གཏན་ལ་

(2) ཏི་མོ་དང་འདྲ།

ཏི་ཕྱི། (3) རྒྱལ་པོའི་དབུ་མ་ལྟེ། སེར་མ་བའི་གོ་ས་ཞིག་གི་མིང་། སེར་དུ་དབེན་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་བྱོན་ཁྱིམ་ལེབས་སྐབས་པོད་ཀྱི་མ་མ་སྤྱབ་དཔོན་དུ་བསྐྱེད་ཅིང་། མ་མ་དེར་ཏི་ཕྱིའི་ཆ་ལ་སྦྱལ་སྤྱོད་ཡོད། 帝师。皇帝之师。中国古代僧官职名。元制，皇帝即位之初，均受佛戒于西藏高僧，故历代皆设帝师。

ཏི་ཕྱི་ཁྱེན་དགའ་སྤྱོད་ཀྱིས། རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ས་ལག་ཁོར་ས་སྤུ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་སྐུ་སྤྱོད་འཁུངས། ཉིད་ཀྱི་རྒྱལ་སར་བྱོན་ནས་བུ་ཡན་རྒྱལ་པོ་དང་། གི་གན་རྒྱལ་པོ། ཡེ་སུན་ཐེ་མུར་བཅས་གསུམ་གྱི་ཏི་ཕྱི་མཛད། དེ་ཡན་ཆད་ཀྱིས་གདན་ས་བུན་མང་དུ་དབང་བསྐྱར། འདི་པས་གདན་ས་དེ་སྤུ་མཆོད་སོ་སོར་བཞོས་ཏི་གནང་བས་བཞི་ཐོག་མ་བྱང་དང་། ལྷ་ཁང་མ་བྱང་། རིན་ཆེན་སྒང་མ་བྱང་། དུས་མཆོད་མ་བྱང་བཅས་བཞིར་བྱས། མིང་མང་ལོར་འདས། 帝师袞噶洛追(1299—1325)。元史译作公哥罗古罗斯。萨迦达钦之子，赴京任元仁宗、英宗、泰定帝三朝之帝师。前此皆由帝师统领萨迦全寺。此师始以全寺分给昆季，从此萨迦寺遂分为希托、拉康、仁钦岗、敦却等四大方丈室。

ཏི་ཕྱི་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆན། འབྲོ་མགོན་ཆས་རྒྱལ་གྱི་གཙུང་པོ་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆན། འཕགས་པ་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་བུ་ལོར་རྒྱལ་ས་ནས་པོད་ལ་ལོག་པའི་ལུ་དུ་རྒྱལ་པོའི་དབུ་མ་ཏི་ཕྱི་ལོག་གསུམ་མཛད། ས་ལོས་ལ་འདས། 帝师仁钦坚赞(1238—1279)。元史译作亦邻真。八思巴异母弟，公元1276—1279年间八思巴回藏期间，任元世祖帝师。

ཏི་ས། ཏི་མོ་དང་འདྲ།

ཏི་སེ། (ལེགས་) གངས་རི། 雪山。梵音译作底斯。

ཏི་སེ་གངས་རི། 冈底斯山。

ཏིག་ སྤྱང་པོ་བསྐྱས་པ། 名词。精华，精粹。མན་ངག་གི་ཡང་ཏིག་ 窍诀精髓。གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཡང་ཏིག་ 著作精义，理论主旨。

ཏིག་གྲ། (ལུ་) ཆང་སྤྱད། 酒罐。

ཏིག་ཏ། (ལེགས་) ཁ་བ་ལྟེ་སྤྱོད་ཀྱི་རིགས་ཤིག་རྩ་ཁ། ལྷ་རྩེས་བསལ། ལུས་པས་ཁྲག་དང་མཁྱིས་པའི་ཆ་བ་དང་། མཆིན་ཆད་སྐགས་ལ་ཡན། 蒂丁。梵文义译苦味。一类药用植物名，味苦，性凉，功能清血分、胆分热邪及肝热等。མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་འཛམས་བྱེད་དང་། སྤྱིག་པའི་བྱན་མ། སྤྱང་བུ་གཅིག་གནས་གཅིག་འཛིན། རིག་པའི་རྩ་བ། རྩ་ལྡན། ལེགས་ལྡན་བཅས་སྤྱོད་ཀྱི་ཏིག་ཏ་གསུམ། ཁྱ་ཏིག་དང་། བལ་ཏིག་གསུམ། 三蒂丁。印度蒂丁、尼泊尔蒂丁和三十蒂丁或铁蒂丁。

ཏིག་ཏ་གསུམ། ཁྱ་ཏིག་དང་། བལ་ཏིག་གསུམ། ཁྱ་ཏིག་གམ་ལུགས་ཏིག་གསུམ། 三蒂丁。印度蒂丁、尼泊尔蒂丁和三十蒂丁或铁蒂丁。

ཏིག་ཏིག་ (1) ཐིགས་པ་རྒྱག་ཚུལ་གྱི་སྤྱོད་ཅམ། 滴答。滴滴答答。屋漏滴水声。(2) རེས་རེས་ཀྱི་དོན། 确切，认真，郑重。སྤྱད་ཆ་དེ་དག་ཏིག་ཏིག་ཡིན་ནམ། 那些话是确切的吗？

ཏིག་པོ། 形容词。(1) རེས་པོའམ་དོན་དེའི་པོ། 实在，扼要，精确。ཁོས་སྤྱད་ཆ་ཏིག་པོ་ཞིག་བཤད་སོང་། 他说了一句实在话。(2) འཁོས་འབྱར་ཡག་ཅམ་ཡོད་པ། 殷实，富足。财产比较富裕。དུད་ཆང་འདི་གཞན་ལ་རེ་མ་དགོས་པའི་ཏིག་པོ་ཞིག་རེད། 这是一户无须求人的殷实人家。

ཏིག་ཅམ། (ལུ་) ལུང་བྱད་ཅམ། 少许，微量。བཟའ་བཅའ་ལ་སྤྱད་སྤྱོད་ཏིག་ཅམ་བྱུང། 食品中加入少许佐料。ཁྱོད་རང་ཏིག་ཅམ་སྤྱགས་དང་ང་མཁྱེགས་པོ་སྤྱོད་ཡོང་། 你稍等一会，我很快就来。

ཏིག་ཟུག་ (ལུ་) ག་ཉི་ག་ཟུག་ཟུག་ 肉粒汤。切

肉成细粒所煮汤。

ཉིང་། 名词。(1) མཐོག་ཆུ་འབྲུལ་སྒྲིང་ལི་དང་
 དབྲུལ་སྒྲིང་གིས་བཟོས་པ་ཞིག 供水杯。供神
 水的杯子。用响铜或银等所制成者：ཉིང་གཙང་
 མའི་ནང་དུ་ཆུ་བྱུགས། 盛水于清洁的供水杯中。
 (2) ལྷ། 丁丁声：རྩལ་ཆ་ཉིང་སྒྲིང་གིས་བཟོས་
 བུང་། 听到了乐器的丁丁声。

དང་ཤེལ་ཀ་ར། 碗儿糖。在碗状模型中凝结成的红糖或冰糖圆块。

དིང་དཀར་ལ། ལ་ཞིག བོད་རང་སྐྱོང་ཁུངས་
ཁོངས་སྤེལ་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། དེའི་
མཐོ་ཆད་ཀྱི་མཚའི་ངས་ནས་སྤྱི་ ༥༢༣༠ ཡོད། ཏ
喀拉，丁喀里普山口。在西藏自治区普兰县南
部，海拔5230米。

ཉིང་ཁྲིལ། བླ་པམ་ལྷགས་པར་ཁྲིལ་པ་ལྷ་བུའི་ལྷ།
铁鎗，郎当声。如铁锤打铁声。

ཉིང་རིང་འཛིན། (སལ་ལྟོ) ཡང་དག་པར་འཛིན་པ་
 རྟེན་བརྟག་པའི་དངོས་པོའམ་དམིགས་པ་ལ་ སེམས་
 ཅེ་གཅིག་ཐྱིང་ཆགས་སུ་འཛིན་པའི་ སེམས་ བྱང་
 རོ། 定，等持。梵音译作三摩地，略作三昧。
 于所观察事或于所缘，一心安住稳定不移的心
 所有法。

ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱི་དབྱིལ་འཁོར། དངོས་སྤང་
ཐམས་ཅད་མི་དམིགས་པའི་དབྱིངས་སུ་བསྐྱུས་ཏེ་
རིག་པ་མ་བཅོས་པའི་ངང་ནས་ཅེ་གཅིག་དུ་
མཉམ་པར་འཇོག་པ། 等持坛场。收摄一切景物，
入于无所得空境界之中，心注一境，不加造作
之定。

ཉིང་འཇིན་གྱི་བྱ་བར།   སེམས་གིན་དུ་
གསལ་བའི་གསལ་ཆའི་ངར་དང་ལྷན་པ་དང་།
སེམས་ཅེ་གཅིག་དུ་གནས་པའི་མི་རྟོག་པའི་གནས་
ཆ་དང་ལྷན་པ།   等持特性：异常明了有力的

“明分”和一心稳定不乱的“住分”。

དེ་ལ་འཇིན་གྱི་འཁོར་ལ་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ། སྤྱི་ལ་
རྟམ་དང་རྟམ་པར་མི་རྟོག་པས་བྱ་ལས་བཟུར་བ།
《三摩地轮经》。尸罗达磨译师和朗巴密多译师
由汉文本译成藏文。

ཉིང་རི་འཛིན་ཕྱི་གོགས་ཉེས་པ་ལྟ། ལེ་ལོ་
 དང་། བཟུང་ངེས། ཕྱིང་ཚྲོད། རྟུ་མི་བྱེད།
 རྟུ་བྱེད་པ། 修定五障：懈怠、忘念、沉掉、
 不作行、作行。

ཉིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཚེ་འཕྱུལ། ནལ་འབྱུང་གྱུང་
 གྱི་སྒྲུལ་པ་ཚེ་འཕྱུལ་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། དབུས་
 སུ་ནམ་པར་སྤང་མཛད། ཤར་དུ་མི་བསྐྱེད་པ།
 ལྷོར་རིན་ཆེན་འབྱུང་ལྡན། ལྷུང་དུ་སྤང་བ་མཐའ་
 ཡས། བྱང་དུ་དོན་ཡོད་གྲུབ་པ་ནམས་རང་རང་
 གྱི་རིགས་གྱི་སེམས་དཔའ་བཞི་བཞིས་བསྒྲར་བར་
 བསྒྲུལ་པའོ། 等持神变。密乘瑜伽部修习中四神
 变之一。修习中央大日如来、东方不动如来、
 南方宝生如来、西方无量光如来、北方不空成
 就如来，各由各自种姓萨埵簇拥环绕之三摩地。

ཉིང་རེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས། བྱང་སྟོགས་སོ་བདུན་
གྱི་སྟོབས་ལཱ་ཡི་གྲུ་ལ་ཞིག་སྟེ། ཉལ་དུ་ནམ་པར་
གཡང་བ་མེད་པའི་ཉིང་རེ་འཛིན། 定力，等持
力。永不散乱的心所之力。三十七道品中五力
之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་དྲུག   ཞི་གནས་སྒྲུབ་
 པར་བྱེད་པའི་སྟོབས་དྲུག་རྟེ།   ཐོས་པ་དང་།
 དམམ་པ། དྲན་པ། ཤེས་བཞིན། དཙལ་པ་ལྷན་པ།
 ཡོངས་སུ་འདྲེས་པ་བཅས་ཀྱི་སྟོབས་དྲུག ། 六定力。
 六种引发等持之力：闻力、思力、念力、正知
 力、精进力和熟练力。

ཉིང་རེ་བཞིན་གྱི་དབང་པོ། ལྷ་མོ་སྐུ་མཆོག་གི་
བརྒྱན་གྱི་དབང་པོ་ཁྲི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཏེ། སྤྱི་མཆོག་གི་
གཟུགས་དང་ཕྱེ་ལ་སྐུ་མཆོག་གི་ཕྱེ་ལ་གཟུགས་ཀྱི་

འབྲོ་བ་མེད་པའི་ཆ། 定根。心于色、声等境不散不乱。三十七道品中五根之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མི་མཐུན་པའི་སྤྱགས་རྣམ་པར་གཞག་པ། བསྟན་བཅོས་ཤིག་ཐང་ཤུན་གྱི་འང་གིས་ཀྱི་ཡིག་ཏུ་བསྟར་ནས། རིས་སུ་རྒྱུ་དགེ་སྤྱོད་ཏུ་ཤང་བཟུང་མ་སྤྲོས་ཀྱིས་ཀྱི་ཡིག་ལས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྟར་པ། 《大乘大集地藏十轮经无依行品第三》。唐代玄奘由梵文译成汉文，后由汉僧深和尚等依汉文本译成藏文。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཆགས། ཞི་གནས་སྤྱབ་པར་དགོས་ངེས་ཀྱི་དགེ་ཅུ། 定资粮。修止所必须具备的善根。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསྐབ་པ། ལྷག་པ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསྐབ་པ་དང་དོན་གཅིག

ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པའི་བཀའ། ཐུགས་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱིས་བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པའི་བཀའ་དང་དོན་གཅིག

ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། ཏུས་ཐམས་ཅད་ཏུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཏུ་ལུགས་ནས་མི་ཉམས་པར་འཛིན་པ། མ་འདྲིས་པ་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་གསེས་ཤིག་ 无不定心。如来于一切时安住定中心不散乱。十八不共法之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བདུན་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ལྟེ། མཉམ་པར་བཞག་སྟབས་ཀྱིས་ཡང་དག་པའི་སེས་རབ་བསྐྱེད་དེ་ཉོན་མོངས་རྣམས་སྤྱོད་པར་བྱེད་པ་ཞིག 定觉支。依等住力引生正慧永断烦恼。七菩提分法之一。

ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ། (1)མ་ཏ་ཡ་གའི་བསྐྱེད་རིམ་རྣམས་ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ་གྱིས་ཁོག་དབུབ་པ་ལྟེ། དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། ཀྱན་ཏུ་སྤང་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། རྒྱུ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ན། 三等持，三种三摩地。旧派密乘大瑜伽生起次

第用以布局的三种三摩地：真如等持、现位等持和因位等持。(2)ནལ་འབྱོར་རྒྱུད་ཡན་ཆོད་ཀྱི་བསྐྱེད་རིམ་རྣམས་ནལ་འབྱོར་གསུམ་ལྟེ། དང་པོ་སྤྱོད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ལས་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན། དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉི་གསུམ། 三等持，三种三摩地，密乘瑜伽续以上一切生起次第所有三种相应修行：初行等持，事业最胜等持和坛场最胜等持。

ཏིང་ངེ་འཛིན་ལྷའི་གཟེར། སྤྱག་སྤྱམ་གཟེར་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ལྟེ། སྤང་སྤྱོད་ལྷའི་འཁོར་ལྷུང་བསྐྱམ་པ་ལྟེ། དེ་མར་འཁོར་བའི་སྤྱོད་གནས་བཞིའི་ལུས་ཀྱི་བག་ཆགས་སྤྱང་ཞིང་དག་པར་བྱེད། ཡར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆེ་སྒྲུ་གང་འདུལ་ཏུ་སྤང་བའི་འབྲས་བུ་གཞི་ལ་ཛྲིགས། བར་ལམ་ཏུས་སུ་ཅའི་ཏུ་ཐམས་ཅད་ལྟ་ཏུ་སྤྱངས་པས། རྩ་རིམ་ལུས་ལ་གནད་ཏུ་བསྟན་པའི་ཛྲིགས་རིམ་གྱི་སྒྲིབ་བྱེད་ཏུ་འབྲོ་བ། 三摩地本尊钉。闭气四钉之一。观修一切现象为本尊坛场。此种观修，下能清净除治轮回四生身形习气，上在因位即能圆满佛位所有随机应化种种身形之果，中于道位由于净治一切脉络转为本尊，故能成熟针对金刚身窍之圆满次第。

ཏིང་ཆེན་དགོན་པ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་གྱི་ཉེ་དགེ་རྫོང་ཏུ་ཡོད། 地尖寺。在四川省甘孜藏族自治州德格县境内。

ཏིང་ཏིང་། (1)ཏིང་ཏིང་ཞེས་པའི་སྒྲུའི་མིང་། 钟声，铃声。(2)ཏྲ་ཏྲལ་སྤྲོས་ཀྱི་སྒྲིབ་རྒྱུ་ལྟེ། 项铃，小铃。骡马等家畜颈下所系小铃。

ཏིང་ཏིང་ཅག་ཏིང་ཤགས་དང་དོན་གཅིག

ཏིང་ཏིང་མ། ཏིང་ཏིང་ཞེས་པའི་སྐད་སྒྲིག་ཅིང་། ཆེ་ཆུང་གི་ཏུ་དང་འདྲ་བའི་ཆུ་བྱ་ཞིག་ 丁丁鸟。鸣声丁丁，体小如麻雀的一种水鸟。

得到。ཕན་ཐོགས་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་མ་བྱུང་།
没有得到丝毫好处。

ཏིལ་ལྗང་། ཏིང་ཐང་དང་དྲོན་གཅིག

ཏིལ་མར། ཏིལ་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱམ། 麻油，芝麻
油。ཁྱེ་མ་བཅོར་བ་ལས་ཏིལ་མར་མི་འབྱུང་། 压
沙不能出麻油。

ཏིལ་མར་ཙན། (མཛན) ཙན་དན་དམར་པོ། 具麻
油。紫檀、红色旗檀的异名。

ཏིལ་མར་ར་བ། (མཛན) བྱིམས་རའམ་བཅོན་
ཁང་། 榨油坊。监狱的异名。

ཏིལ་འཆིར། ཏིལ་སྐྱམ་འདྲན་པ། 榨油，འཆིར་
སྒྲུབ་ཀྱི་འཁོར་ལོས་ཏིལ་འཆིར་བར་བྱེད་པ། 用榨
油机器，榨出芝麻油。

ཏུ། ལ་དྲན་གྱི་ཐད་ཅིག 介词。藏语语法学中判位
ལ་字之一。

ཏུ་ཙ། ཏི་ཙ་དང་དྲོན་གཅིག

ཏུ་ཅ་ཀ། (1)སྤྲོས་གྱི་ཁྱེ་བྲག་ཅིག 速香，白香，兜
罗香。一种入药和作香料的木本植物。(2)ཐུར་
ཁ་ཆེན་ཡུལ་གྱི་གར་ལོག་རིགས། 都鲁迦。古
代克什米尔突厥族。

ཏུ་རེ། (རྟེན) (1)ཏུར་ཏི་ཐུར་བའམ་ལྟང་རེ་བ། 迅
速，明显。(2)དུས་ཀྱན་པ། 经常。(3)འབད་
བཅོན། 勤奋，勤勉，努力。

ཏུག་ཅུམ། ཆེ་ཞིང་ལྗིད་པའི་སྒྲ་ཏྲེ། རྫོང་སྐགས་ས་
ལ་ལྟང་བ་དང་། ཐག་རིང་གི་དྲི་མིག་སྒྲ་ལྟ་བུ།
宏亮沉重声。如石头坠地声、远处马蹄声，
ཐབ་དྲོ་ཏུག་འགྲིལ་ཅུམ་འགྲིལ། 礮石轰隆地向
下滚。

ཏུག་ཏུག་སྒྲ་མི་གསལ་ཞིང་དམར་བ་ཞིག 轰轰。
不清晰而低沉的声音；ཁྱིས་པ་ཏུག་ཏུག་བརྒྱུ།
孩子轰轰地奔跑。

ཏུག་རིང་། སྒྲ་མི་གསལ་ཞིང་ཏུང་རིང་ཙམ་སྒྲིག་
པའི་སྒྲ་ཞིག 不清晰而低沉的声音。

ཏུག་རིང་། (1)རྫོང་རྫོང་སྐགས་གྱི་ཐག་རིང་གི་སྒྲ། 渊
渊。远处鼓声。(2)ཏྲ་དང་ཐོང་བུ་སྐགས་འགྲོ་
བའི་སྒྲ། 驴群和马群走动声。

ཏུང་ཀུས། ཏུང་ཀུས་དང་འདྲ།

ཏུང་ཆག་(ཏྲ) ཏུང་ལས་བཅོས་པའི་ཨ་བྱད་
བཞོས་ཆག་ཙན། 白铜雕件。

ཏུར་ཏུར། (1)གསལ་པོ། 明晰，明快，敏感，
རིག་པ་ཏུར་ཏུར་པོ་དེ་དྲན་སྒྲིབ་པོ་ཞིག་ཡིང་། 思
路敏捷，回忆可能迅速。(2)སྐབས་རེ་གསལ་ལ་
སྐབས་རེ་མི་གསལ་བའི་ཚུལ། 时现时隐，明灭
不定，སེམས་ལ་འཆར་མི་འཆར་གྱི་ཉམས་ཏུར་
ཏུར་ཞིག་འདུག 心中有一种若隐若现的感觉。
(3)ལས་ཀ་སྐགས་རྫོགས་ལ་ཁད་པ། 将近完毕，
快完了；ལས་མཐུག་ཏུ་ལས་ཏུར་ཏུར་ཞིག་ལ་
སྐབས་འདུག 工作差不多快到结尾了。

ཏུར་ཏུར་པོ། ཏུར་ཏུར་དང་དྲོན་གཅིག

ཏུར་རེ། བརྟན་པའམ་གསལ་བ། 牢固，明晰；
དྲན་འདུན་ཏུར་རེ་བ། 记忆牢固。ཡིད་ལ་ཏུར་
རེ་ཤར། 心里明晰。

ཏུལ་པ། (རྟེན) གད་མ་དགོད་པ། 笑，欢笑。

ཏུལ་པའི་འབྲས་བུ། (མཛན) ས་མ་རྒྱ་མ། 麻。

ཏུང་ཀུས། ཏུང་ནི་ཤར་དང་ཀུས་ནི་ཀུལ་སྒྲོན་
སྐགས་ལ་ཞེ་སའི་ཆེ་འཁོད། 东君。东国君王，
中国君王。

ཏྲ། མིང་མཐའ་ན་ར་ལ་ས་དང་ད་དྲག་ཙན་གྱི་
རྫོས་སུ་སྦྱར་བའི་ལྷག་བཅས་ཀྱི་སྒྲིའི་ཐད་ཅིག 连
词。用于词尾为ན་ར་ལ་和强音ད་后加字后面的
连引词；དེའང་སེམས་ཙན་ཡིན་ཏི་ཉ་ཡིན་པའི་
ཕྱིར། 那也是动物，因为那是鱼。བཀའ་འགྱུར་ཏི་
སངས་ཀྱས་གྱི་གསུང་རབ་ཀྱ་གར་སྒྲོན་ནས་སྒྲོན་
རིགས་གཞན་དུ་བསྒྱུར་ནས་འགྱུར་བ་རྣམས་སྤྱོད།

佛经译丛，指由梵文佛语译成另一语种的佛说经典。ཐག་རིང་དུ་བསྐྱལ་ནི་བཞག 送置远处。
རས་ཆ་དཔ་ནི་བྱུང་པ་འཛེམ། 剪裁棉布，缝制衣服。

རྟེ་རྟེ། ར་རུང་། 小鼓；མེམས་དགའ་ནས་རྟེ་རྟེ་
རུང་བཞིན་འཁྱལ། 心中高兴，击小鼓而起舞。

རྟེ་པ། (ཕལ) འཇུར་མིག་གི་བྱ་ག་མང་པོ་ཡིད་
པའི་ལྷགས་ལེབ་སྟེ། མགར་བས་ལྷགས་སྟུང་ཕྱ་པོ་
དང་ལྷགས་གཟེར་བཟོ་བྱེད་ལག་ཆ་ཞིག 多眼钢
板。铜工等用以拉细金属丝和制造铁钉的工具。

རྟེ་པོར། (རྟེ་པོ) (1)མིན་དུ་འཇམ་རབ་དུ། 极，很。
(2)ལེགས་པ། 善。(3)སྤྲི་བ། 坚固。(4)དམ་
པ། 正确。(5)དག་པ། 优良。(6)ཆབས་ཆེ་
བ། 强烈，有力，严重。

རྟེ་པོར་གཏལ་བ། (རྟེ་པོ) ཉིས་རུང་ཏ་ཅང་ཆེན་
པོ་བཏབ་པ། 狠打，猛击。

རྟེ་པོ། སྤྲི་མང་ལས་ཆེ་ཅམ་གྱི་སྟག་ཆགས་རི་དན་
ཅན། 臭鼬。大鼯鼠类动物。比黄鼠狼略大，特具
恶臭。

རྟེ་པོ་འཇམ་ས། སྟག་ཆགས་སྟན་གྱི་རིགས་ཤིག་སྟེ།
ར་མངར། ལུ་ཇེས་སྟོམས། ལུས་པས་གདོན་
ནད་འཛེམས། ལུ་མེར་སྟེམ་པ་སྟགས་ལ་ཡན། 臭
鼬肉，大鼯鼠肉。入药味甘，性平，功能治鬼病，
收敛黄水等。

རྟེ་པོ། ཉི་མེ་དང་འདྲ།

རྟེ་བ་བེ། (རྟེ་བ) སྟུང་ཐེར་མ་འདྲ་བ་ཞིག 容器。
形似碟子。

རྟེ་བ་ཅག (ཕལ) མིང་གཞིག་བྱེད་གྱི་ལག་ཆ་ཞིག
鐮子。锄形小斧，削平木料的工具之一。

རྟེ་བ་ཅེ། (ཅེ) ཐེབས་ཅེ་ཡང་བེར་ནི་སྟོ་སྟུང་ཅིག
碟子。盛食品小盘。

རྟེ་བུ་ལེ་བ། (ལེགས) ད་བྱིད། 蜥蜴。

རྟེ་བུ་ལོ། ཉི་མེ་དང་འདྲ།

རྟེ་བུ་ཤིང་། བྱི་རུང་ཅ་ཞིག 小椅，小座。

རྟེ་ལ་པ། གསེར་དང་ལ་བཅས་ལྷགས་སྟགས་ལས་
བཅས་པའི་ནད་དམིགས་སྟག་བྱེད་གྱི་ཡོ་བྱད་ཅིག
名词。烙铁。金银铜铁等制成，用以熨治患处
穴窍的医疗器具。

རྟེ་ལ་པ། (རྟེ་ལ་པ) དུས་རབས་བརྒྱ་པའི་སྐབས་
སྟུང་བའི་ན་ར་པའི་སྤྲི་མ། ཁོང་གི་སྟག་མའི་
མཆན་ལ་ཤེས་རབ་བཟང་པོ་བེར། གསང་སྟགས་
ཉམས་སྟུང་སྟེ་གྲུབ་པ་བརྟེན། ལུ་མ་འཆག་
མཛད་པ་གནང་སྟངས་བས་མཆན་ལ་རྟེ་ལ་པ་
སྟགས། 底洛巴。公元十世纪印度纳若巴之上
师，原名慧贤，为修密宗得成就者，因曾作榨
油工，故名。

རྟེ། ད་དག་ཅན་གྱི་མཐར་ཐུར་གྱི་སྤྲི་མ་བཟུང་སྟེ་
ཅིག 助词。强音 ད་ 字后加字后面所用语终词。

རྟེ་རེ་ལང་བཅན། ལུ་སྟན་བཅན་དང་ཉི་བཅུན་
མང་མ་ཇེ་གཉིས་གྱི་སྟགས། ལུ་པོ་ད་ལུ་རྟེ་ར་
བཞི་པ་སྟེ་བཅན་ལའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག འདི་མན་ནས་
འབངས་དང་གཉིན་བསྐྱེད་སྟེ། ལུ་མེ་ལྷ་མོ། 朵热隆赞。德珍
赞和王妃尼尊芒马杰所生子，吐蕃王朝第二十
四王。从此王开始，赞普乃与属下臣民联姻。

རྟེ་ག 名词。(1)དབལ་ལམ། ཅེ་མོ། 顶，尖顶；
དར་ཤིང་གི་རྟེ་ག 旗杆顶上作装饰的球状体。

(2)གོ་གནས་མཆན་བྱེད་གྱི་ལུ་མའི་ལྷན་ཆ་ཞིག
顶子，顶珠，顶戴。装在帽顶表示官阶的装饰物；
རིམ་པ་གསུམ་པའི་རྟེ་ག་གནས། 三品顶戴。

(3)རྟེ་ལུ་ལམ་སྟེང་པོ། 精华，要旨。

རྟེ་ག་སྟེ་སྤངས་པ། (རྟེ་ག) (1)སྟོ་བར་དུ་ཁྱེར་བ།
突然掠走。(2)ཆ་ཆང་ལིངས་རྟེ་སྤངས་པ། 完全
拿去，整个带走。

རྟེ་ག་ཅམ། ཐུན་བུ་མ། ཡུད་ཅམ། 少，少许，
短暂， ད་དུང་རྟེ་ག་ཅམ་སྟགས་དང་ཁོ་རང་

ཐེངས་ཡང་། 再等一会儿，他会来的！ ཁ་སྒྲན་
རྟག་ཙམ་བརྒྱབ་ན་ཆད་ཡང་ཡང་། 少许添一点
儿，就够量了。

རྟག་ཅེ། ས་རྟ་བྱེད་འཛེར། 锹头，鹤嘴锄，鹰
嘴锄。掘地工具之一。 མིང་གི་རྟ་མ་གྲངས་ལ་
རྟ་བྱེད་དང་འཛེར་ར།

རྟག་བརྒྱུགས་ཁྲིམ་བརྒྱུགས། ལས་ཀ་གོ་རིམ་
ལྟར་མི་བྱེད་པར་ཅིག་ཅར་དུ་བྱེད་པའི་དཔེ། 动锄
动铲。意谓工作杂乱无次序。

རྟག་ཅི། གཏར་ཁབ་ཀྱི་རིགས་ཤིག་ 拔针。一种
针刺放血治病的医疗用具。

རྟག་ཅེ། རྟག་ཅེ་དང་འདྲ།

རྟག་ལྷ། ལྷ་མོ་གནས་མཆོད་བྱེད་རྟག་ཡོད་པའི་
ལྷ་མོ། 顶子帽。旧时用以区分地位高低的一种
有顶帽。

རྟང་ཁྱན། རྟང་ཁྱན་དང་འདྲ།

རྟང་རྟང་། (1) ཆེ་ཞིང་གསལ་པའི་སྒྲ། 丁冬。宏
亮清晰的声音。(2) བོང་བུ་སྐྱུགས་ཀྱི་སྒྲེ་ལ་
འདྲིགས་ཀྱི་ལྷགས་ལས་བཟོས་པའི་རྟང་རྟང་།
响铃，冬冬。驴等颈上所戴铁响铃。

རྟབ་རྟབ། རྟབ་རྟབ་དང་དོན་གཅིག་

རྟབ་རྟབ་སྒྲ་བ། བབ་ཙལ་སྒྲ་བ། 胡言，乱语；
རྟག་དབྱེད་མེད་པར་སྐད་ཆ་རྟབ་རྟབ་སྒྲ། 不加
思考，胡言乱语。

རྟར་པར། བྱ་ག་ཆེ་ཅུ་གརྟང་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་
ཞིག་ 尖凿。凿大圆孔的工具。

རྟལ། རྟལ་བྱུང་དང་ཐོལ་བྱུང་། 忽然，即刻，ཁོ་
ཅང་མི་སྒྲུ་བར་རྟལ་གྱིས་བྱིན་སང་། 他什么话也
不说，忽然走了。

རྟལ་ཤེས། ཐོགས་མེད་དུ་ཤེས་པ། 通晓。通达
无碍。

ར་ལྷེ། ལེགས་སྒྲུར་སྐད་ཀྱི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ལྷེ་པ་
གསུམ་པ་ལྷེ། ར་ལྷེ་ར་ལྷེ་ར། 梵文辅音第三组字

母་ར་ལྷེ་ར་ལྷེ་ར།

རམ་ཁབ། (ལལ) ལྷ་ར་བོད་ཀྱི་རམ་གཅིག་རི་བའི་
ཁབ། 头号大针，章喀针。旧时，此针每颗值
藏币一章喀。

རམ་ལྷེར། (ལལ) ལྷ་ར་བོད་ཀྱི་རམ་གཅིག་རི་བའི་
ཆང་ལྷག་སྤྲོད་ཁྱོད་ལྷེར། 章喀罐。旧时，能盛价
值藏币一钱五分的藏酒酒罐。

རམ་རྫོ། (ལལ) ལྷ་ར་བོད་ཀྱི་དངུལ་གྱི་ཅིས་གཞི་
ཞིག་ལྷེ་རམ་རྫོ་རི་ལ་དངུལ་སྒང་ལྷེ་བུ་ཡིན། 章
多。旧时藏币计算单位。一个章多为藏银五十两。

རིབྱ་གྲང་གི་ཅིས། (ལྷ) ལྷ་ར་བོད་ཀྱི་ཅིས། 周公
算。周易推算法。

རྒྱུ། རྒྱུ་དང་འདྲ།

རྒྱུ་ཆེན། འགྲེལ་ཆེན། གཞུང་དོན་གསལ་བར་
བྱེད་པའི་རྒྱུ་ཆེན། 大疏，广注。详细解释正文的
注疏。

རྒྱུ་ཆེན་དེ་ཉིད་ལྷུང་བ། མཁས་གྲུབ་ཇེས་
རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་ལྷག་ཁོར་བཙུམས་པའི་
འགྲེལ་ཆེན་དེ་མེད་འདྲ་གྱི་ཆུ་ཆེར་འགྲེལ། 《时
轮经无垢光释大疏》。克珠杰著于公元1434年。

རྒྱུ་ཆེན་རིགས་པའི་ཆུ་མཆོ། མཁས་གྲུབ་
ཇེས་མཛད་པའི་ཆད་མ་རྟམ་འགྲེལ་གྱི་འགྲེལ་བ།
《理海大疏》。克珠杰所著《释量论》注。

རྒྱུ། (ལེགས) དཔེ་གཞུང་ཙུ་བ་གང་ཡིན་གྱི་
འགྲེལ་བཤད་དམ། འགྲེལ་བ། 注释，注疏。

རྒྱུ་ལྷུན། (ལྷ) ཅིག་ཅར་བ་ལྷེ། ལྷ་ར་གྲུང་གོའི་
ནང་དུ་དར་བའི་ནང་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ 顿门。
古代中国内地流行的佛教宗派名。

རྒྱུ་ལྷུ། (ལེགས) ཅེ་གསུམ་ཡོད་པའི་མཆོད་ཆ་
ཞིག་ 三叉戟，三尖叉。上端有三支利刃的兵器。

རྒྱུ་ཡེ་སང་། བོན་ལྷགས་ཀྱི་ཐ་སྤྲོད་ཅིག་ལྷེ་ནང་
པའི་ཡུམ་ཆེན་མའམ་ཤེར་བྱིན་དང་འདྲ། 孜埃
桑。苯教词汇之一。相当于佛教的《大般若经》

或《般若波罗蜜多经》。

ཇི་ཇི་རྩ། (ལྷནས་) རིམས་སྦྱོན་པ་ལྟེ་ནག་པོ་སྦྱུ་སྦྱུ་གྱི་མིང་གཞན་ཞིག ཇི་ཇི་རྩ། 急性瘟疫。传染病“三毒合一”之梵名。

ཇི་ཅ། སི་ཁྱོན་ཞིང་ཆེན་དཀར་མངའ་སྡེ་དེ་རིགས་རང་སྦྱང་ཁུལ་བྱུང་ལོ་རྒྱུ་གི་ས་ཆ་ཞིག ཇི་ཅ། 朱倭。四川省甘孜藏族自治州炉霍县境一地名。

ཇི་མ། (ལྷནས་) (1)སྤང་ཆོད་མཐུང་གསུམ་པ། 三刺毒蜂。(2)སྤེ་མོང་། 鼬，鼯，黄鼠狼。

ཇི་མ་བྱ་ག། (ལྷནས་) སྤང་ཆོད་། 小蜂。

ཇི་ལ་ཏ་ག། (ལྷནས་) སྤང་མ་ཆེན་པོ། 大蜂。

ཇི་ཏྱ། (1)ཇི་པོ་དང་མཐུང་ས། (2)ཁམས་བྱང་རྒྱུ་རྒྱུ་པ་ཆ་ནས་རྟུ་བར་གྱི་ལུལ་སྦྱི་མིང་། 康区北部自甘孜绒坝岔至道孚县一带地方总名。

ཇི་ལྷ། (1)ཇི་པོ་ཁམས་པ་སྦྱུ་གྱི་ལྷ་ལྷ། 康区北部流行的藏靴。(2)(ལུལ་) ཇིས་སམ་མམ། སྦྱ་ཕྱ། 药末。

ཇི་མ། ལང་ལྷང་སྤྱད་གྱི་གུམ་བུ་ལྷང་དྲོད་ཅིག་ལྟེ། ལང་གསེས་སྤྱད་ཕྱེ་ན་ཅུ་ཇི་མ་དང་། ཅུས་ཇི་མ། ལྷ་ཇི་མ། ཅུ་ཇི་མ། ཇི་མ་དཀར། ཇི་མ་ནག་བཅས་རིགས་དྲུག་མཆིས་སྦ། 痛风，关节炎。祥雄地区方言。本病有筋络、骨、肉、水、良性、恶性痛风等多种。

ཇི་མ་དཀར། ལྷང་བ་ལས་ཆེ་བའི་གུམ་བུ་ལོ། 良性痛风。寒邪偏重的痛风，痛风之一。

ཇི་མ་ནག། ལྷང་མཁྱིས་ཆ་བ་ལས་ཆེ་བའི་གུམ་བུ་ལོ། 恶性痛风。痛风之一，血热胆火偏盛的痛风。

ཇིས་སམ། སྦྱ་སྦྱར་གྱི་ཕྱེ་མ་ཞིབ་དུ་བཏགས་པའི་མིང་། 散剂。依方配药，研为细末的粉剂。

རྩྭ། (རྩྭ་) བརྩོན་ལྷནས། 精勤，勤勉。

གཏག་པ། (རྩྭ་) གཞན་ལ་རྩྭ་དེག་གཏོང་བའམ་འཛིག་པ། 鞭打，捶击，打人。

གཏང་བ། གཏོང་བའི་མ་འོངས་པ།

གཏང་ལས། གྲངས་གནས་ཤིག གཏང་ལས། 泥罗。一大数目名。

གཏང་ཡིག། འཕྲིན་གཏམ་བསྐྱར་ཡིག གཏང་ཡིག། 书信，信函：གཏང་ཡིག་གཏོང་བ། 通信。

གཏང་རག། ཆོས་ལྷནས་ཀྱི་ལྷནས་འབྱུང་ལམ། ཇིན་གསེས་ཡན། 酬谢。酬谢鬼神和报答恩德：དགའ་བའི་གཏང་རག་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱས། 广泛酬谢，以取欢心。

གཏད། རྩས་ལྷནས་ཀྱི་སྦྱོར་སྦྱོར་གཞན་གཞན་གྱི་མཐུ་གཏད། 名词。厌胜。一种诅咒怨敌的宗教方术：མཐུ་གཏད་རྒྱུག་པ། 埋压敌人的衣物、头发、指甲于地下进行诅咒。

གཏད་དཀར་འབྲུ་བཟང་མ། ལྷ་མ་ཆེ་རིང་མཆོད་ལུ་ཡ་གུལ་ཞིག གཏད་ལྷ་མ་ཆེ་རིང་མཆོད་ལུ་ཡ་གུལ་ཞིག གཏད་ལྷ་མ་ཆེ་རིང་མཆོད་ལུ་ཡ་གུལ་ཞིག 施仁神女。珠穆朗玛五仙女之一。

གཏད་རྒྱ། གཏོར་སྤང་ལ་གཏོར་དུ་གཏད་པ། 嘛神。嘱托护法神祇守卫教法伏藏。

གཏད་གཏོར། གཏོར་གཏད་དམ་ལས་བཅོལ། 寄托，托管。嘱托守护。

གཏད་པ། སྦྱོར་པའམ་སྦྱོར་པའི་དོན་དུ་གྲོ་བའི་གཏོང་བའི་འདས་པ་དང་མ་འོངས་པ།

གཏད་པ་ལས་སྤང་བའི་སྤང་བ། སྤང་ལྷང་སྦྱུ་ལྷང་དྲོད་གསེས། སྦྱོར་བཏག་གིས་གཏད་པའི་དབྱར་གྱི་རྩྭ་པ་དབྱར་མཆོས་ཀྱི་ནང་དུ་འོངས་སྦྱོར་པོ། 过期蓄衣。三十舍堕之一。横越付与僧物，未至自恣期前即自受用。

གཏད་མེད། འདི་ཡིན་འདི་མིན་གྱི་གཏད་སྦྱོར་མེད་པའམ་ཆ་འཛིག་བྱེད་མི་རུང་བ། 无定准，不可信赖：ལས་ཀྱི་གཏད་མེད་ཆ་མེད་ཅིག གཏད་མེད་ཅིག 一桩无凭无据的事。

གཏད་རབས། (1)གཏོག་ནས་གཏོག་དུ་རིམ་གྱིས་སྦྱོར་བའི་རྒྱ། 传统。世代授受的系統。(2)སྦྱོར་

པ་ཤུག་ཐུབ་པའི་བཟུན་པ་གཏད་སའི་བརྒྱན་
འཛིན་གྱི་རབས། 付法藏师。传授继承释迦牟尼
教法的历代法师。

གཏད་རབས་བདུན། ལྷ་མ་ཀྱུ་བཟུན་དག་
བཅོམ་པ་གཅིག་ནས་གཅིག་དུ་སྤྱད་པའི་བྱང་རིམ་
འོད་སྤང་དང་། ཀུན་དགའ་པོ། ག་ནའི་གོས་
ཅན། ཉི་ཤམ། རྩི་ཉི་ཀ། བཀ་པོ། ལེགས་
མཐོང་ཆེན་པོ་སྟེ་བདུན། 七代付法藏师。传承
释迦牟尼教法的最初七代祖师：饮光、庆喜、麻
衣、小护、有愧、黑色和大善见。

གཏད་ལེན། སྤྱད་ལེན། 交代，交接：ལས་ཕྱིད་
གསར་རྒྱུ་ཡན་ཚུན་སྤྱད་པའི་གཏད་ལེན་ཕྱིད། 新
旧人员，交接公物。

གཏད་ས། (1)སྟོན་གཏད་ས། 指望处。寄托希望
的地方。(2)དངོས་པོ་སྤྱད་ས། 交付东西的地
方。(3)མདའ་དང་མེ་མདའ་སྟེགས་ཁ་གཏད་ས།
目标、目的物、目的地等瞄准或指向的处所。

གཏད་ས་བཞི། བཀའ་གདམས་པ་གོང་མའི་ཐུག་
བརྒྱད་ཕྱགས་ནོར་བརྒྱའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྟོན་
ཕྱགས་ཆོས་ལ་གཏད། ཆོས་ཕྱགས་སྤང་ལ་གཏད།
སྤང་ཕྱགས་ཤི་ལ་གཏད། ཤི་ཕྱགས་སྟོན་པོ་སྐམ་
པོ་ལ་གཏད་ཅེས་པའི་གཏད་ས་བཞིའོ། 四依处。
噶当派前辈修行精髓十种至宝之四：心依于法、
法依于贫、贫依于死、死依于干涸之整。

གཏད་སྟེ། སྟོན་ཅེ་གཏད་ལྟུང་དང་ཆ་འཛིན་ས། 意
向，定准。指望处和可信任者：གཏད་སྟེ་མེད་
པའི་མི། 不堪信任的人。དམིགས་པ་གཏད་སྟེ།
意之所指。

གཏན། (1)དུས་གནས་སྐབས་ཙམ་མེད་པ། 永久，
长远，经常：ནམ་ཞེག་གཏན་དུ་མིག་ལྟོས་ཡར་
ཏྲ་ཕྱིད། 天天向上。གཏན་དུ་འཆ་ཞིང་གཞེས།
གཏན་དུ་བདེ་བ་ཐོབ། 永远活着，永远安乐。
(2)རྩ་བའམ་ནམ་ཡང་། 根本，从来，一向，全然，

始终：གཏན་ནས་མེད། 根本没有。འགོག་ཐབས་
གཏན་ནས་མེད་པ། 势不可挡。མཐུན་ཐབས་
གཏན་ནས་མི་ཕྱིད་པ། 决不妥协。ཐུ་མ་དང་
གཏན་ནས་མི་འདྲ་བ། 非同往昔。

གཏན་ཁ། བཀའ་སྟོན་གཏན་ཆོགས་དང་ཁ་མའི་
བཟུས་ཆོག 命令，官契：སྤྱད་གཞུང་གི་གཏན་
ཁ་ཡིག་རིགས། 政府的官书文契。

གཏན་བྲིམས། དགེ་བཟུན་དང་དགེ་ཚུལ་སྟེགས་
རང་རང་གི་ཆ་གལ་བརྟེན་ནས་སྒྲུབ་པ་སྤངས་ཏེ།
དེ་དག་གི་སྒྲུབ་བྲིམས་ཇི་སྤྱད་འཆོའི་བར་གཏན་
དུ་སྤང་བའི་བྲིམས། 终身戒。谓居士及沙弥等，
按照各自仪轨所受戒条，须终身守护，即名终
身戒。

གཏན་འཁེལ། ཐག་ཆད་པའི་དོན། 落实，确定，
最后决定：ཕྱིད་ཕྱགས་གཏན་འཁེལ་བ། 确定方
针。འགྲོ་ལམ་གཏན་འཁེལ། 道路已定。དུས་
ཆོད་གཏན་འཁེལ། 确定时间。

གཏན་འཁྲུལ། ཕྱགས་འཁྲུལ། 持久。长期持续：
ལས་ཀ་འགོ་བརྒྱམས་ནས་མཇུག་མ་ཆར་བར་
འབད་བརྩན་གཏན་འཁྲུལ་སྟུག་བསྐང་ཕྱིད་དགོས།
工作自始至终，都应长期持续努力不懈。

གཏན་གྱི་དོན། ཕྱགས་གྱི་དོན། 长远利益，最
终目标：ལས་དོན་གང་ཞིག་སྤྱབ་ཀྱང་གཏན་གྱི་
དོན་ལ་བསམ་སྟོན་གཏོང་དགོས། 做任何事情，都
要从长远利益考虑。

གཏན་གྱི་འདུན་མ། ཕྱགས་གྱི་བྱས་སམ་རེ་
འདུན། 长远的理想，最终的志愿。佛书译为究竟
意乐：གཏན་གྱི་འདུན་མ་གྱུབ་པ། 实现远大理想。

གཏན་གྱི་བསམ་སྟོན། ཕྱགས་དོན་གྱི་བསམ་སྟོན།
最终的理想，长远的打算：མི་སྣ་སའི་གཏན་གྱི་
བསམ་སྟོན་གཏོང་སྤངས་མི་འདྲ་བ་རེད། 每人的长
远打算各不相同。

གཏན་ཁྲིམས། ཆེ་གང་གི་མཇུག་གྲོགས་སམ་
བཟའ་མ། 终身伴侣，白头夫妻。

གཏན་ཐུག་ཁུ་ལག་ ཏུས་རྟག་པར་ལས་ལ་
བཀོལ་བའི་ཁུ་ལག་ 长期乌拉。经常支应的力役。

གཏན་ཆགས། གཏན་ཡེབས་སམ། རྒྱུ་དུ་གནས་
པ། 固定，定居。经常不变，保持原状，
ཁྱུག་གི་ཡུལ་གྱི་ས་སྐོར་གཏན་ཆགས་སྤྱད་པའི་མི།
定居在偏僻地区的人。གནས་ཡུལ་གཏན་ཆགས།
固定住址。

གཏན་འཇགས། རྒྱུ་དུ་གནས་པ། 长存，久留，
永远保持；ཐུར་བཞུགས་གཏན་འཇགས་སུ་གནས་
ཡོད། 照旧保持着。

གཏན་འཇགས་སྤྲ་བ། ཏུས་རྒྱུ་དུ་མི་ཆང་ངེས་
ཅན་ཞིག་ནས་ལས་སྤྲ་སྤངས་ཏེ་གཡོག་རྒྱུ་དགོས་
མཁན། 长工。长期固定的雇佣工人。

གཏན་འཇགས་ལམ་ཡིག་ ཐུར་བོད་ས་གནས་
སྤྱད་གཞུང་སྐབས། གཞུང་གིས་ཀྱི་དངོས་ཤོག་
སྤྱུལ་འབྲེན་ནས་དགོས་ཏུས་དེ་འབྲུལ་རྟ་ཁལ་སྤུལ་
འདྲིད་ཆོག་པའི་རྒྱུ་གཏན་ལག་འབྲེར་བཀའ་ཤོག་
长期路票。原西藏地方政府及其所属机构签发的
可以沿途长期征发差徭运输公物的执照。

གཏན་གཏན། བརྟན་བརྟན་དང་འདྲ།

གཏན་དུ་བ། རྟག་པ་དང་བརྟན་པ། 毕竟，恒常，
固定，确切；འགྱུར་མེད་གཏན་དུ་བ། 确定不移。

གཏན་མྱོད། རྒྱུ་དུ་རྟག་མྱོད། 常住，
ནང་དུ་གཏན་མྱོད་གྱི་མི་འཛུལ། 城镇常住人口。

གཏན་གནས་མི་རུབ། ཏུས་ཡུན་དུ་གནས་ཤིང་
མི་ཡལ་བ། 永垂不朽；མི་དམངས་ཀྱི་དབུ་པོའི་
རྩ་གཞི་གཏན་གནས་མི་རུབ། 人民英雄永垂
不朽。

གཏན་པ། 名词。(1)སྒྲིའི་ནང་ངོས་ནས་གཞི་
བྱེད་ཞེས་ཤིང་། 门臼。从门内卡住不让开启的木

棍；སྒྲིའི་གཏན་པ་རྒྱུབ། 插上门臼。(2)ཐུར་གྱི་
ཁྲིམས་ཆས་ཤིག་ 枢械，刑械。古代刑具名。

གཏན་པ་མེད་པའི་མཆོད་སྤྱན། རྒྱུ་ཆད་
མེད་པའི་མཆོད་སྤྱན་གྱི་ཆེན་པོ། 无遮供施。继
续不断的广大布施和供养。

གཏན་པ་མེད་པའི་སྤྱན་པ། སྤྱང་བ་པ་ལ་རྒྱུ་
མ་ཆད་པར་ཡངས་པ་མེད་པར་སྤྱན་པ་སྤྱེ། སྤ་
ལ་གཏན་པ་མེད་པར་གཏོང་བ་གྱི་ཆེན་པོའི་སྤ་
འཕར་བྱ་བའོ། 无遮胜施。门不加臼的布施。
不间断无所吝惜的广大布施。

གཏན་པ་སྤྱེ་བ་མེད་པའི་མཆོད་སྤྱན། སྤ་
གསོལ་ཡོང་སྤྲུམ་པའི་བསམ་སྤྱོད་མེད་པའི་མཆོད་
སྤྱན། 无想报胜施，无遮无愿供施。不望报答
的布施和供养。

གཏན་ཡེབས། གཏན་ལ་ཡེབས་པ་དང་དོན་གཅིག་
གཏན་བྱ། སྤ་གཞི་རྟེ་སྤ་འབྲུལ་མི་བྱུང་བ་བྱེད་
པའི་ཡོ་བྱད། 名词。门臼。插在门内使门推不
开的木棍等。

གཏན་བོགས། ལོ་ལྷན་གཏན་འཇགས་སུ་སྤྱད་
ལེན་བྱེད་པའི་བོགས་མ། 固定租税。长期固定
交纳的租税。

གཏན་འཁེབས། བྱུགས་འཁེབས་ཐག་གཅོད། 决
定，断定。最后肯定下来的；གསར་དུ་གཏན་
འཁེབས་བྱས་པ། 从新作下了决定。འཆར་གཞི་
འདི་ད་ངེས་ཆོགས་ཆེན་པོའི་གཏན་འཁེབས་བྱང་
བ་ཞིག་རེད། 这个计划，是这次大会制定的。

གཏན་མ། བྱུགས་སམ། ཡུན་རིང་། 名词。终
极，永久，根本；ནམ་བྱུགས་གཏན་མའི་འཆོ་
ཐབས། 永久的生计。

གཏན་མེད། ཅ་བ་ནས་མེད་པ། 根本没有；
གཏུང་གཞི་བྱུ་གཞིག་གི་ལམ་བྱུགས་གཏན་
མེད་བཟོས་པ། 彻底消灭了压迫剥削制度。དག་

བོ་གཏན་མེད་དུ་བཏང་བ། 彻底消灭敌人。
གཏན་མེད་དུ་འཇུག་པ། རྟགས་ཏེ་གསལ་བ་
ལ་མི་འཇུག་པ་ཏེ། གསལ་བ་དེའི་མཐུན་ཕྱགས་
སམ་མི་མཐུན་ཕྱགས་གང་རུང་དང་། གཉིས་ཀ་
ལ་གཏན་ནས་མེད་པའོ། 定无。此因于所立宗之
法上不能存在，即随于此法之同品或异品或二
者中皆非有。

གཏན་ཆིག་ གཏན་ལ་འབེབས་ཕྱིན་ཆིག་ཏེ། ལྟ་
མཆན་སྟོན་པའི་ངག་གཏན་ཆིགས་ཀྱི་འབྲི་ཚུལ་
གཞན་ཞིག་ 因。抉择之词，即说明理由的语句。

གཏན་ཆིགས། (1)དོན་གཏན་ལ་འབེབས་ཕྱིན་
ཀྱི་ཆིག་ཐེང་གི་ཆིགས་སམ་དུམ་བུ་ཏེ། སྟབས་ཕྱིན་
དང་། ལྟ་མཆན་ནོ། 因。能立或理由。藏语字
面义译“抉择义理之文词句读”。(2)གཞུང་དམ་

འཁོད་པའི་བཀའ་ཤོག་གི་ཡི་གེ་ཁྲུངས་བཅན། 官
契，永久执照。盖有官印长期有效的命令文件。

གཏན་ཆིགས་ཀྱི་ཐྲུག་པ་ཅན། ཐྲུག་པ་ཅན་གྱི་
ལྟ་གྱི་ནང་གསེས་ཤིག་ཏེ། དཔེ་དང་དོན་གཉིས་
ཕྱིན་ལས་ཀྱི་སྒྲི་ནས་ཡན་ཚུན་ཏ་ལམ་མཚུངས་
ཀྱང་། མི་འདྲ་བའི་གཏན་ཆིགས་སམ། ལྟ་
མཆན་གཅིག་གི་སྒྲི་ནས་སྔ་སྔར་ཐྲུག་པའི་ལྟ། 理
由翻案。前文以若干共通功效，说明比方和被
比事物二者大致相同。随后又举出一个理由说
明其不同的修辞方法。翻案修饰法之一。

གཏན་ཆིགས་མཁར་རྩ། དུས་རབས་བཅུ་
བདུན་པའི་འགོར་ཅོད་སྤྱིད་སྦྱང་ཀླུ་བཟླ་སྦྱང་
དབང་པོས་འདེགས་གཤོར་གྱི་དངོས་པོ་འཇུག་
ཕྱིན་ཆད་གཞི་གཏན་འབེབས་བཞོས་པའི་འཛོ་
དང་ལྟ་མ་ནམས་ཀྱི་མིང་། 官家秤斗，丹次喀如。
七世纪初，后藏土官噶玛·登察旺波统一前
后藏衡量单位时制定的标准秤斗。

གཏན་ཆིགས་ཆེན་པོ་ལ། དབུ་མའི་ལྟ་བ་
གཏན་ལ་འབེབས་ཕྱིན་ཀྱི་རྟགས་སམ་ལྟ་མཆན་

ཆེན་པོ་ལྟ་ཏེ། གཅིག་དུ་བལ་གྱི་གཏན་ཆིགས་
དང་། རྩི་རྩེ་གཞེགས་མའི་གཏན་ཆིགས་དང་།
ཡོད་མེད་སྟེ་འགོག་གི་གཏན་ཆིགས་དང་། ལྟ་
བཞི་སྟེ་འགོག་གི་གཏན་ཆིགས་དང་། རྟོན་འབྲེལ་
གྱི་གཏན་ཆིགས་བཅས་ལྟའོ། 五大因。抉择中观
正见之五大因即五大理由：离一异因、金刚屑
因、破有无生因、破四句生因和缘起因。

གཏན་ཆིགས་ལྟར་སྟངས་། ཚུལ་གསུམ་མ་ཆང་
བ་ཏེ། འགལ་མ་ངེས་མ་གྲུབ་གསུམ་གང་རུང་གི་
སྟོན་དང་ལྟ་པའི་རྟགས། དཔེར་ན། བྱས་རྟགས་
ཀྱིས་སྟོན་རྟག་པར་བསྟུབ་པ་ལྟ་བུའོ། 似因。三性
不全，即所举之因犯有相违、不定、不成三种
随一过失者。如以所作性，证成声是常。

གཏན་ཆིགས་ལྟར་སྟངས་གསུམ། འགལ་བའི་
གཏན་ཆིགས་དང་། མ་ངེས་པའི་གཏན་ཆིགས་
དང་། མ་གྲུབ་པའི་གཏན་ཆིགས་ཏེ་གསུམ་མོ།
三种似因：相违因、不定因和不成因。

གཏན་ཆིགས་ཐིགས་པ། གཏན་ཆིགས་ཀྱི་ཐིགས་
པའི་རབ་དུ་ཕྱིན་པ་ཞེས་པ། ཐུགས་ཆས་དང་
ཁྲབ་པ་སྦྱར་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་གཞུང་། སྟབས་
དཔོན་ཆས་ཀྱི་གྲགས་པས་མཛད་པའི་ཆད་མ་སྟེ་
བདུན་ལས་འབྲས་པ་ཡན་ལག་ལྟ་བུའི་བཟླ་
བཅོས་བཞིའི་གསེག་ 《因滴论》。原名《因滴
品》。总论宗法及周遍关系。古印度论师法称所
著量学七论中属于支分的四论之一。

གཏན་ཆིགས་འབྲེན་པ། དམ་བཅས་པའི་ཆིག་
ཐུ་མར་ལྟ་མཆན་འབྲེན་པའི་ལྟ་བཅས་ཀྱི་སྟོན་
ཞིག་ 原因连引词。为前文引申理由的连引词。མི་
ཡོད་དེ་དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། 有火，以有烟故。

གཏན་ཆིགས་ཡང་དག་ སྟབས་ཕྱིན་ཀྱི་རྟགས་ཡང་
དག་ 真因。真正的能立之因。

གཏན་ཆིགས་རིག་པ། རིག་པའི་གནས་ལུའི་ལ་

གུལ། རྟོན་གྱི་འབྲུལ་བ་ཆར་གཙོད་པར་བྱེད་པ་
ཆད་མ་རིག་པའོ། 因明。五明之一。能折伏义
理谬论之“量学”。

གཏན་ཆོག་ས་རིག་ས་པ། ལུལ་ལྡོག་གུར་འཇལ་
བྱེད་རྩིས་དཔག་གི་གཞིའམ་རྟོན་དུ་གུར་པའི་རྟེན་
གྱི་རིག་ས་པའོ། 因理。作为据以计量、推知隐
蔽事物之原因所有正理。

གཏན་ཆོག་ས་ས་ཐོན། བཀའ་ཤོག་གི་འཆར་
གཞིའམ་ཐིན་ཐིས། 令文草稿。事前起草送请核
发的官契命令等底稿。

གཏན་ཆོག་ས་གསུམ། འབྲས་བུའི་རྟགས་དང་།
རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་དང་། མ་དམིགས་པའི་རྟེན་
རྟེན་གསུམ་མ། 三因：果因、自性因和不可得因。

གཏན་གཡོག་ ཆོ་གང་ཐོད་དགོས་པའི་གཡོག་པ།
终身奴隶。从生到死当奴隶者。

གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ཐེ། གསུང་རབ་ཡན་ལག་
བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བཅུ་གཉིས་པ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་
སྤྱིའི་མཆན་ཉིད་ཀྱིས་པར་སྟོན་པ། དཔེར་ན། ཆོས་
མཛོད་པའི་ཐེ་སྟོན་ལྟ་བུ། 论议。详明宣说一切
诸法自相共相。属阿毗达磨藏，是如来十二分
教中之第十二部。

གཏན་ལ་ཕབ་པར་བསྟན་པའི་ཐེ། གཏན་ལ་
ཕབ་པའི་ཐེ་དང་དོན་གཅིག

གཏན་ལ་ཕེབས་པ། ཐག་བཅད་དེ་ཆོད་པ། 确
定，断定：ཆོང་ཁྲོམ་གྱི་ཉེ་ཐང་ཆང་མ་ཉག་སྤང་
ཆད་མས་གཏན་ལ་ཕེབས་པ། 市场价格，都根据
标准秤来确定。

གཏན་ལ་དབབ་པ་བསྟུ་བ། འཕགས་པ་ཐོར་
མེད་གྱིས་མཛད་པའི་སེམས་ཅམ་པའི་གཞུང་ས་
ཐེ་ལའམ་རྣལ་འབྱོར་སྟོན་པའི་སའི་ཡ་གུལ་ཞིག
《摄决择分》。古印度无著论师所著《瑜伽师地
论》之一部。

གཏན་ལ་འབེབས་པ། ཐག་གཙོད་པ། 决定，规

定，制定：དཔྱད་བདར་གྱིས་གཏན་ལ་འབེབས་
པ། 经过研究决定。

གཏན་ལ་འབེབས་པའི་དཔེ། དཔེའི་རྒྱ་གྱི་
ནང་གསེས་ཤིག་ཏུ། དཔེ་དོན་གང་ཡིན་ཀྱང་པར་
འབྱེད་དཀའ་ཡང་། རྒྱ་མཆན་གྱི་ངེས་ཆོག་ཡང་
དག་སྟོན་ནས་མ་དོར་བར་ས་སར་ངེས་པ་རྟོན་པའི་
རྒྱ་ཞིག 理断喻。究是比方，抑是被比事物，
虽难分辨，但由正理仍能作出判断的修辞方法。
譬喻修饰法之一。

གཏན་ལེགས། དུས་ནམ་ཡང་ཡག་པོ། 永安，
尽妙。尽善尽美：གཏན་ལེགས་ཀྱི་བྱ་བ། 尽善
尽美的事。

གཏན་ཤིང་། སྒྲིའི་འབྲེད་གཏན་ནམ་འབྲེད་བཀག
འཁྱེད་པ། 抵门杠。横插以紧闭门窗的木棍。

གཏམ། 名词。(1)བཛྲིད་པའམ་སྒྲིད་ཆ། 话，
言语，议论，论文：སྤྱིང་གཏམ། 心里话。
གསང་གཏམ། 密语。སྤྱན་གཏམ། 蠢话。ཆོར་
གཏམ། 会上发言。དཔྱད་གཏམ། 按语。གཏམ་
སྟོན་པ། 试探口气。གཞན་གྱི་གཏམ་ལ་ན་བ་
གཏད་དེ་ཉེན། 倾耳听人言：བུ་སྟེས་པ་ལ་མིང་།
ཆང་བྱངས་པ་ལ་གཏམ། 生儿要名字，献酒要祝
词。མི་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཕྱག་པའི་བུ་ལ་དགའ།
གཏམ་རྣམས་ཐམས་ཅད་འདོད་པའི་ཕྱགས་སུ་
འགྲོ། 人情总爱富贵儿，议论常陷偏见中。ཐོ་
རྒྱ་ག་ཁྱེར་ལུང་པའི་ཕུ་དང་། སྤང་པོ་གཏམ་
ཁྱེར་ལུང་པའི་མདའ། 乌鸦衔肉飞深山，乞儿
传话走闹市。མི་ཁྲོམ་པ་བརྒྱད་ཀྱི་གཏམ། 《八
无暇论》。马鸣所著一佛书名。(2)མིང་གྲུ།
声名，名誉：རོ་ས་འོག་དུ་སྤང་ཡང་། གཏམ་
ས་ཉིད་དུ་སྟོན། 尸骨埋黄泉，声名留地面。

གཏམ་སྟེལ་བ། (1)བང་ཆེན་ནམ་པོ་ཉ། 使者，
信使。(2)ནང་གཏམ་གྱི་ལ་ཤོད་པ། 泄密。有意

把内言传往外边。

གཏམ་བྱངས་མ། སྐད་ཆ་ཁྱད་སྤྱོད་པ། 可靠的消息，有根据的话。

གཏམ་འབྲམས། སྐད་ཆ་ཁྱད་སྤྱོད་པ། 流言。无稽之谈：ཁྱུ་མཚན་འདི་ཡིན་ཤིང་ཁྱུ་མེད་པའི་གཏམ་འབྲམས་ལ་ཡིད་ཆེས་མི་བྱུང་། 不可相信说不出理由的无稽之谈。

གཏམ་འབྲུར། གཅིག་ནས་གཅིག་དུ་མཆེད་པའི་སྐད་ཆ་འཕྲ། ཁྱད་སྤྱོད་ཀྱི་གཏམ། 谣言，谰言，流言。

གཏམ་གྱི་སློང་གཞི། སྐད་ཆའི་འཕྱུང་གཞི། 论题。议论的题目。佛书译为言事。

གཏམ་གྱི་དངོས་པོ། གཏམ་གྱི་དོན། 语义，言语实质：གཏམ་གྱི་དངོས་པོ་ལས་དོན་བྱུང་བ། 从语言的实质中显出意义。

གཏམ་གྱི་ཉེས་པ། གཏམ་ནོར་བཤམ་ཆེན་པོ། 语病。言词的错误或过失。

གཏམ་གྱི་བདུད་ཅི། གཏམ་ན་བར་འཛེབས་ལ་དོན་དང་ལྡན་པ་བདུད་ཅི་འདྲ་བ། 甜言蜜语。人耳中听的话。

གཏམ་གྱི་འབྲུང་གནས། (མཛེན) ཁ། 语源。口、嘴的异名。

གཏམ་གྱུང་པ། (1)ཁྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་སྐད་ཆ་ཅིང་པ། 言语粗暴，词气傲慢：ང་ལྟུང་གིས་ཁྱུ་བཞུགས་ཏེ་གཏམ་གྱུང་པ་གཏམ་ཤིང་། 骄傲自满，出言一味粗暴。(2)གཏམ་མི་ཆག་པའི་སྐད་ཆ། 词气倔强：ཁོ་ལ་ཕྱིགས་སྤྱངས་ཅི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་ད་དུང་གཏམ་གྱུང་པ་ཁོ་ན་ཤིང་གི་འདུག་ཀྱང་། 不管怎样威胁，他的语气仍然一味强硬。

གཏམ་སློང་། འཕྲམ་མཁལ། 磋商，商谈，议论：དགའ་སྤྱོད་གཏམ་སློང་བྱུང་བ། 高兴地进行商谈。

གཏམ་མཐུགས་པ། སྤྱོད་པའི་པ། 口齿伶俐，说话快：ཕུ་ཁྱེད་གཏམ་མཐུགས་པར་ཤིང་བྱུང་།

མཁན་ཞིག་རེད། 那是一个口齿伶俐的孩子。

གཏམ་འགོ་ལས་མཐུག་མཐུག་སྤྱོད་པའི་གཏམ་དཔེ། 话头事尾。意谓有始有终：ལས་དོན་བྱེད་སྒོ་གང་ཡིད་གཏམ་འགོ་ལས་མཐུག་མཐུག་འབྲུངས་བྱེད་དགོས། 任何工作都要有始有终，坚持到底。

གཏམ་འབྲིག་པ། ཡན་ཚུན་སློང་གཏམ་འདུམ་པ། 说妥，议妥：ཡན་ཚུན་ཅུང་སློང་གི་གཏམ་འབྲིག་པའི་ཆོད་དོན་བཞག་སྤང་། 彼此的争论，已经谈论妥贴，达成协议。

གཏམ་ཁུལ་པ། ཅུང་སློང་བཟུམ་ནས་ཁུལ་ཁ་ཐོབ་པ། 对辩获胜：ཁྱིམ་ས་སར་ཁ་མཐུ་ཅུང་རེས་བྱས་ནས་གཏམ་ཁུལ་བ། 在法庭上对辩获胜。མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་ཁ་ཁུལ་བ་དང་། ཅུང་པ་ཐོབ་པ། འགས་ཁུལ་བ་བཅས་ས།

གཏམ་རྒྱུད། ཐུན་བྱུང་གི་ལ་ཁུལ་བཤད་ཀྱི། 传记，传说，故事，稗史，寓言，典故：དམངས་ཁྱོད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད། 民间传说。ཁྱུ་མཚན་གཏམ་རྒྱུད། 《大海传奇》。བྱ་སྤྱོད་གཏམ་རྒྱུད། 《猴鸟故事》。

གཏམ་རྒྱུན། ཐུན་ཀྱི་ཤིང་ཁུལ། 传说，口头传说。口头流传下来的关于某人某事的叙述。

གཏམ་བཞུགས་པ། སྐད་ཆ་བཤད་པ་དང་། ཡིག་རིགས་བཞུགས་པ། 宣布，宣读：གསར་འགྱུར་ནང་དུ་གཏམ་བཞུགས་པ། 在报上宣布。

གཏམ་ངན། (1)སྐད་ཆ་ངན་པ། 恶言，坏话：མི་ངན་ཁ་ནས་གཏམ་ངན་འབྱུང་། 坏人口里出恶言。(2)བྱ་མི་ཤིས་པའི་སྐད་ཆ། 噩耗。不好的消息。(3)མིང་ངན་པ། 恶名，骂名，臭名。

གཏམ་ངན་མི་ཁ། མིང་ངན་ཆགས་པ། 臭名远扬：ཁུལ་མིན་བྱ་སྤྱོད་བྱས་ན་གཏམ་ངན་མི་ཁ་བྱུག་ཡོང་། 做了坏事，就会臭名远扬。